

Європейська економічна інтеграція

Олександр ШНИРКОВ,
Олексій ЧУГАЄВ,
Ріта ЗАБЛОЦЬКА,
Валерій КОПІЙКА

**ЕКОНОМІЧНА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ МІЖ
УКРАЇНОЮ ТА ІНШИМИ ЄВРОПЕЙСЬКИМИ
КРАЇНАМИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ
СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ
ВІЙНИ**

Резюме

У дослідженні проаналізовано характер економічної взаємозалежності між Україною та європейськими країнами в умовах військової агресії Росії

© Олександр Шнирков, Олексій Чугаєв, Ріта Заблоцька, Валерій Копійка, 2026.

Шнирков Олександр, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри світової економіки та міжнародних економічних відносин, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна. ORCID: 0000-0001-8437-5210 Email: shnyrkov@knu.ua

Чугаєв Олексій, доктор економічних наук, професор, кафедра світової економіки та міжнародних економічних відносин, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна. ORCID: 0000-0003-3315-2919 Email: chugaiev@knu.ua

Заблоцька Ріта, доктор економічних наук, професор, кафедра світової економіки та міжнародних економічних відносин, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна. ORCID: 0000-0001-7174-8946 Email: rzablotska@knu.ua

Копійка Валерій, доктор політичних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту міжнародних відносин, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна. ORCID: 0000-0002-3493-1503 Email: kopiika@knu.ua

проти України. Автори розробляють та обґрунтовують інтегральний індекс економічної взаємозалежності (EIDI) між Україною та 41 європейською економікою (країнами ЄС, країнами-кандидатами та державами ЄАВТ). Індекс охоплює чотири ключові компоненти двосторонніх відносин: торгівлю товарами та послугами, фінансові зв'язки, міжнародну допомогу та міграційні потоки (відносно ВВП або населення України та країн-партнерів) у 2024–2025 роках. Крім того, для оцінювання дисбалансів у взаємозалежності між Україною та її партнерами створено Індекс економічної асиметрії (EAI). Результати показують, що найважливішими партнерами України є Німеччина, Польща, Кіпр, Нідерланди та Велика Британія, причому Кіпр є ключовим фінансовим центром, а Німеччина – провідним торговельним, міграційним та донорським партнером. Україна має збалансовану взаємозалежність з 24 європейськими економіками та асиметричну – з 17 державами. Географічна близькість зміцнює торговельні та міграційні зв'язки, тоді як віддалені країни надають більше міжнародної допомоги.

Ключові слова:

двосторонні економічні відносини, економічна асиметрія, економічна взаємозалежність, європейська інтеграція України, іноземні інвестиції, міграція, міжнародна допомога, міжнародна торгівля.

Класифікація за JEL: C43, F14, F15, F21, F22, F24, F35.

2 формули, 4 таблиці, 43 джерела літератури.

Постановка проблеми

Економічні відносини в Європі зараз переживають найзначніший системний шок у ХХІ ст. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну спричинило глибокі наслідки не лише для української економіки, а й для європейських економік, трансформуючи торговельні, фінансові, енергетичні та міграційні відносини на континенті. Цей конфлікт посилив інфляційний тиск, порушив ланцюги постачання товарів і послуг, призвів до зростання вартості енергоносіїв та спричинив сплеск потоків біженців. Війна значно підвищила вразливість європейських економік через їхній високий ступінь взаємопов'язаності

та залежність від зовнішніх ринків, а також енергетичних ресурсів (Zhang & Nadyrov, 2024).

Водночас війна зумовила прискорення трансформації економічних відносин між Україною та європейськими країнами. Зростання ролі фінансової та військової підтримки, переорієнтація торговельних відносин, розширення міграційних потоків та інституційна інтеграція посилили економічні зв'язки між Україною та Європейським Союзом, створюючи нові виміри економічної взаємозалежності в умовах воєнного часу (European Commission et al., 2023).

У цьому дослідженні представлено Індекс економічної взаємозалежності як новий інструмент для вимірювання та порівняння економічних відносин між Україною та європейськими країнами під час війни. У наявних підходах до вимірювання економічної взаємозалежності враховується Індекс геоекономічної взаємозв'язку (GEOII), який інтегрує торговельні, фінансові та політико-регуляторні виміри транскордонних зв'язків між країнами (Bertelsmann Stiftung et al., 2025), а також пов'язані з ними рамки для оцінювання геоекономічного взаємозв'язку, що охоплюють відкритість торгівлі, тарифні структури та рівень інституційної інтеграції як ключові компоненти економічної взаємозв'язку. Такі підходи, а також теоретичні основи концепції взаємозалежності (Keohane & Nye, 1977) операціоналізують економічні зв'язки переважно через часткові або одновимірні показники, зокрема інтенсивність торгівлі або формалізовані економічні угоди. Водночас війна Росії проти України зумовила суттєву трансформацію економічних відносин між Україною та європейськими країнами, виявивши обмеження індексів у відображенні змін у торговельних потоках, енергетичній залежності, стійкості ланцюгів постачань та інвестиційних зв'язках. У такому контексті виникає чітка аналітична потреба в розробці індексу економічної взаємозалежності, який інтегрував би багатовимірні аспекти економічної взаємодії та більш адекватно відображав асиметричний та геополітично зумовлений характер сучасних економічних відносин між Україною та Європою.

Огляд літератури

У контексті реалізації євроінтеграційних прагнень України, а також економічних трансформацій, спричинених повномасштабною військовою агресією, стрімко зростає важливість аналізу економічної взаємозалежності між Україною та європейськими країнами (Hari P, 2023). Інтенсивність торговельних, інвестиційних, фінансових та міграційних зв'язків визначає не лише економічну динаміку розвитку країни, а й її стійкість до зовнішніх потрясінь та перспективи прискореної інтеграції до Європейського Союзу.

Економічна взаємозалежність між країнами тривалий час була центральною концепцією в міжнародній політичній економії та теорії міжнародної торгівлі. Як класичні, так і сучасні наукові підходи стверджують, що складні

системи взаємозалежності між національними економіками ґрунтуються на транскордонній торгівлі, фінансових потоках, іноземній допомозі та міграційних процесах. Згідно з принципами ліберальної економічної теорії, зростання економічної взаємозалежності сприяє економічному розвитку та політичній стабільності, посилюючи стимули для економічної співпраці та зменшуючи ймовірність політичних конфліктів (Keohane & Nye, 1977).

Дослідники реалістичного та неомеркантилістського підходів наголошують, що асиметрична взаємозалежність може створювати вразливості та стратегічні недоліки, які можна використовувати в контексті геополітичної конкуренції (Krasner, 1978; Gilpin, 2001). В аналізі Роберта Гілпіна взаємозалежність інтерпретується крізь призму розподілу економічної влади та здатності держав використовувати економічні зв'язки для досягнення політичних цілей. Аналогічно сучасна теорія стратегічної торгівлі демонструє, що економічну взаємозалежність можна активно налаштовувати шляхом державного втручання, зокрема за допомогою торговельних інструментів, спрямованих на посилення конкурентних позицій національних підприємств на міжнародних ринках (Brander & Spencer, 1985).

Крім того, теорія торговельних очікувань, розроблена Коуплендом (Copeland, 1996), ставить під сумнів класичне ліберальне припущення про те, що «чим вищий рівень торгівлі між державами, тим менша ймовірність війни». Натомість вона демонструє, що наслідки економічної взаємозалежності залежать насамперед від очікувань держав щодо майбутньої динаміки торговельних відносин. Держави керуються не лише абсолютними вигодами, а й відносними; тому навіть взаємовигідна торгівля може збільшити ризик конфлікту, якщо є побоювання щодо нерівномірного розподілу вигод або потенційних загроз національній безпеці (Copeland, 1996).

Науковець Hirschman (1980) стверджує, що міжнародні торговельні відносини можуть породжувати асиметрію влади, яка використовується як інструменти політичного впливу та економічного тиску. Зокрема, нерівна залежність між країнами створює можливості для провідних держав обмежувати доступ до ринків або ресурсів, перетворюючи економічні зв'язки на важіль геополітичного впливу.

У сучасних дослідженнях така ідея набула розвитку в концепції «озброєної взаємозалежності», яку запропонували Farrell & Newman (2019). Згідно з цією теорією держави, що контролюють ключові вузли глобальних економічних мереж, здатні використовувати їх як інструменти примусу. У такому контексті економічна взаємозалежність перетворюється з джерела взаємної вигоди на механізм стратегічного впливу, що реалізується через санкції, обмеження доступу до фінансових ресурсів або порушення глобальних ланцюгів постачань.

Економічна глобалізація призвела до появи тісно взаємопов'язаних економічних систем, у яких збої в одному регіоні можуть мати далекосяжні

глобальні наслідки. Це демонструє як високий рівень економічної взаємозалежності, так і зростання потреби в міжнародній координації для зменшення ризиків. В епоху зростання економічної взаємозалежності навіть локалізовані кризи можуть поширюватися через глобальні ланцюги поставок та дестабілізувати їх (Baldwin & Evenett, 2020).

Зростання важливості економічної безпеки спонукає багато урядів переглянути свою залежність від глобальних виробничих мереж та стратегічного імпорту. У зв'язку з цим стратегії розвитку, засновані на економічній стійкості та диверсифікації ланцюгів поставок, отримують дедалі більшої уваги в академічній літературі. Зокрема, Korovkin & Makarin (2022) демонструють, що військові конфлікти породжують не лише прямі, а й непрямі економічні наслідки, які поширюються через міжфірмові та міжгалузеві мережі. Навіть компанії, які безпосередньо не розташовані в зонах конфлікту, можуть зазнати значних економічних збитків через порушення виробничих та логістичних зв'язків. Крім того, нещодавні емпіричні дослідження підтверджують, що потрясіння, спричинені російсько-українським конфліктом, поширюються на глобальні виробничі системи, впливаючи на доступність продовольства через складні міжнародні мережі постачань (Laber et al., 2023).

Ще один важливий вимір економічної взаємозалежності воєнного часу пов'язаний з реструктуризацією торговельних шляхів та ланцюгів постачання. Перебої в судноплавстві Чорним морем змусили Україну розробити альтернативні експортні канали через європейські країни, зокрема через Польщу, Румунію та інші країни-члени ЄС. Ці нові логістичні коридори зміцнили економічні зв'язки між Україною та європейськими ринками, хоча вони одночасно створили нові виклики, пов'язані з рівнем розвитку інфраструктури та координацією регуляторних актів.

Дослідження глобальних виробничих мереж в умовах збройного конфлікту показують, що війна впливає на ці мережі не лише через прямі економічні втрати, а й через системні порушення ключових ланцюгів ресурсів. Зокрема, Laber et al. (2023) демонструють, що військова агресія Росії проти України спричинила суттєві втрати у світовому виробництві продуктів харчування, зокрема скорочення сільськогосподарського виробництва в Україні та зменшення поставок 125 видів продовольчих товарів до 192 країн у 2022 році.

Економічну та політичну взаємозалежність, традиційно пов'язану з вразливістю та дисбалансами, також можна розглядати як механізм забезпечення стійкості під час війни. Трансформація європейської економічної системи під впливом російсько-української війни підкреслює важливість аналізу залежності Європейського Союзу від імпорту стратегічно важливих товарів з України. Зокрема, на Україну припадає приблизно 28–41% імпорту залізної руди та концентратів до ЄС, водночас частка деяких сільськогосподарських продуктів, зокрема соняшникової та соєвої олії, перевищує 60–90%, що свідчить про високий рівень структурної залежності (Lewicka et al., 2025).

Незважаючи на те, що українська економіка характеризується високим ступенем фінансової, торговельної та інституційної залежності від країн ЄС, ця асиметрія забезпечує доступ до критично важливих зовнішніх ресурсів, необхідних для макроекономічної стабілізації та структурних перетворень. Як зазначають Shkurovadska et al. (2023), військова агресія Росії породила глибокі макроекономічні дестабілізуючі наслідки, які Україна не в змозі подолати самостійно через обмежені фінансові та інституційні можливості. У цьому контексті Європейський Союз, маючи значно більші економічні та інституційні ресурси, виконує не лише функцію підтримки власної стабільності, а й є основним джерелом фінансової та політичної підтримки України в умовах поглиблення взаємозалежності.

Економічні наслідки військової агресії проти України поширюються далеко за межі її території. За даними Сохацький (2024), наслідки російсько-української війни для європейської економічної та політичної безпеки включають збільшення економічних ризиків для країн-членів ЄС через уповільнення економічного зростання, перебої в ланцюгах постачань і нестабільність на ринках енергоносіїв та продовольчих товарів.

Дослідження, присвячені наслідкам російсько-української війни для економічних відносин України з європейськими країнами, характеризуються зосередженням на конкретних аспектах трансформаційних процесів в економіці України та її взаємодії з європейськими країнами (Taran, 2023; Шнирков & Чугаєв, 2023; Djanko & Blinov, 2022). У рамках таких підходів можна виокремити кілька ключових напрямків: аналіз макроекономічних наслідків війни для національної економіки та ринку праці, дослідження структурних змін у зовнішній торгівлі та логістичних ланцюгах, а також оцінка політичної та інституційної інтеграції України до Європейського Союзу.

Відсутність комплексного підходу до аналізу економічної взаємозалежності між Україною та європейськими країнами в умовах війни вимагає розширення економічного аналізу за межі вивчення динаміки та тенденцій торгівлі. Методологічні рамки повинні інтегрувати аналіз інвестиційних процесів, фінансової допомоги та міграційних аспектів в єдину аналітичну модель. Такий підхід є особливо важливим, оскільки дозволяє визначити майбутні вектори глибокої структурної трансформації економічних зв'язків України з європейськими країнами.

Метою цього дослідження є оцінка рівня економічної взаємозалежності між Україною та європейськими країнами в умовах воєнного часу на основі комплексного аналізу торговельних, фінансових та міграційних зв'язків, а також потоків міжнародної допомоги. Крім того, дослідження спрямоване на визначення ключових країн-партнерів України та структурних характеристик, що формують ці економічні відносини. Центральна гіпотеза дослідження полягає в тому, що економічна взаємозалежність між Україною та європейськими країнами в умовах воєнного часу демонструє неоднорідний та асиметричний характер у різних вимірах економічних відносин.

Методологія

Відомо кілька методологічних підходів до вимірювання взаємозалежності між країнами. Conley & Ligon (2002) пропонують підхід економічної відстані, заснований на коваріації між економічним зростанням в обох країнах, географічній відстані та транспортних витратах. Oneal (2003) зосередився на торговельній залежності між країнами як факторі, що знижує ризик виникнення суперечок між ними. Blanchard & Ripsman (1996) розглядають структуру торгівлі для оцінки наявності товарів-замінників для основних імпортних ресурсів та альтернативних поставок з інших джерел. Pourshahabi et al. (2024) розробили Індекс потенційної непрямої вразливості, який охоплює залежність країни від поставок продукції з країни-посередника та залежність країни-посередника від прямих іноземних інвестицій з конкретної країни походження інвестицій. Korganashvili (2016) використовує коефіцієнт, заснований на співвідношеннях ВВП на душу населення та ВВП на площу території обох країн (тобто співвідношення рівнів розвитку) та співвідношення різних форм міжнародних економічних відносин (зокрема, потоків з країни А до країни Б відносно з країни Б до країни А). Якщо сукупний коефіцієнт відхиляється від 1, існує асиметрична залежність однієї країни від іншої. Таким чином, у дослідженнях розглядаються окремі або комплексні показники з набору параметрів, таких як синхронізація бізнес-циклів, транспортні витрати, розрив у розвитку, торгівля та інші форми міжнародних економічних відносин.

У цьому дослідженні створено індекс економічної взаємозалежності між Україною та кожною державою-членом ЄС або пов'язаною з нею економікою (колишня держава-член, країни-кандидати та держави-члени ЄАВТ) – разом 41 країною-партнером. Такий підхід дає змогу охопити майже всі європейські економіки, принаймні ті, що мають інституційний зв'язок з ЄС. Грузія та Туреччина були включені, оскільки їх перекласифіковано з азійських до європейських економік, що формально дало їм змогу прагнути членства в ЄС. Водночас більшість європейських мікродержав та країн з ворожими відносинами з Україною (Росія та Білорусь) не були включені.

Індекс охоплює 4 компоненти двосторонніх економічних відносин: торгівля (Т), фінансові зв'язки (F), міжнародна допомога (А) та міграція (М). Перші два компоненти є показниками потоків в обох напрямках, а останні два є односпрямованими (враховуючи незначні потоки в зворотному напрямі). Кумулятивні показники (F та М) використовуються з меншою вагою (тобто поділені на 2) порівняно до індикатори потоків (Т та А). Також випробувано альтернативний підхід, коли розраховувалися еквіваленти змінних потоків, щоб забезпечити точніші ваги для кумулятивних показників відносно Т та А. Наприклад, іноземні інвестиції та зовнішній борг генерують дохід як статтю в рамках статистики платіжного балансу, водночас мігранти генерують грошові перекази або заробітну плату для тимчасових мігрантів у рамках платіжного балансу. Але виникло кілька проблем, що призвели до вибору вищезгаданого підходу грубого зважування:

- значна дисперсія співвідношення у вартості змінних потоків до кумулятивних показників між європейськими країнами та в різні періоди;
- мігранти відіграють більшу роль в економіці, ніж це можна виміряти заробітною платою чи грошовими переказами (наприклад, прибуток, що створений для компаній);
- кумулятивні інвестиції також мають ефект вартості під ризиком та ефект майбутнього доходу через ризики та часовий лаг між інвестуванням та отриманням доходу;
- неповні статистичні дані щодо змінних потоків (міграційних ефектів та інвестицій).

Індекс економічної взаємозалежності (EIDI) – це середнє значення інтенсивності двосторонніх економічних відносин для України ($Elua$) та аналогічної інтенсивності для економіки партнера ($Elpe$). Крім того, індекс економічної асиметрії (EAI) розраховується як різниця між $Elua$ та $Elpe$. Індeksi інтенсивності економічних відносин визначаються так:

$$Elua = \frac{T}{Gua} + \frac{F}{2Gua} + \frac{A}{Gua} + \frac{M}{2Pua}, \quad (1)$$

$$Elpe = \frac{T}{Gpe} + \frac{F}{2Gpe} + \frac{A}{Gpe} + \frac{M}{2Ppe}, \quad (2)$$

де компоненти – це співвідношення (у %) торгівлі (T), фінансових зв'язків (F), міжнародної допомоги (A) відносно ВВП України (Gua) або ВВП країни-партнера (Gpe), та міграції (M) відносно населення України (Pua) або населення країни-партнера (Ppe) відповідно.

Індeksi розраховані за період 2024–2025 рр. з урахуванням найновіших доступних даних на момент аналізу (березень 2026 року), зважаючи на публікаційний часовий лаг. Значення або вимірюються в євро, або конвертуються в євро з доларів США з використанням даних International Monetary Fund (2026) щодо середнього обмінного курсу за період (для змінних потоків) або обмінного курсу на кінець періоду (для кумулятивних індикаторів).

Торгівля – це загальна вартість двостороннього експорту та імпорту країн-партнерів до України та з України у 2025 р. для товарів та у 2024 р. для послуг. Основними джерелами є Eurostat (2026b) та Eurostat (2026d) відповідно. Відсутні дані були заповнені з Держстат (n.d.). Статистика торгівлі послугами публікується з більшою затримкою. Але вибір статистики торгівлі товарами також за 2024 р. суперечив би імперативу, що використання новіших даних є бажаним для ухвалення рішень у поточний момент і в найближчому майбутньому.

Фінансові зв'язки – це загальна вартість (двосторонніх) прямих іноземних інвестицій до та з України у 2024 р. (International Monetary Fund, 2025a), портфельних інвестицій до та з України у 2024 р. (International Monetary Fund, 2025b), кредитів, отриманих приватним сектором України від нерезидентів у 2024 р. (Національний банк України, n.d.), зовнішнього державного боргу України у 2025 р. (Міністерство фінансів України, n.d.), вимог та зобов'язань банків перед резидентами України у третьому кварталі 2025 р. (Bank for International Settlements, n.d.). Дані про фінансові зв'язки менш точні через відсутність значень для деяких країн, неповну звітність або подвійний рахунок значень у різних джерелах даних про борг.

Міжнародна допомога Україні – це загальний обсяг зобов'язань з надання двосторонньої (фінансової, гуманітарної та військової) допомоги Україні в період з 24 січня 2022 р. по 31 жовтня 2025 р. зі Statista (2025), перерахований на середньорічне значення. Внесок економіки-партнера оцінюється як загальна вартість її індивідуальної допомоги та її частка в допомозі інституцій ЄС, яка розраховується пропорційно до її внеску в доходи бюджету ЄС у 2024 р., взятого з European Commission (2025).

Міграція вимірюється як кількість емігрантів, народжених в Україні та проживаючих у країні-партнері в середині 2024 р., згідно з даними United Nations Department of Economic and Social Affairs (2024). ВВП та загальна чисельність населення взяті з даних Eurostat (2026a) та Eurostat (2026c), а відсутні значення заповнені даними з World Bank (n.d.) та United Nations (n.d.).

Ще одне коригування полягає у врахуванні добутку індексу економічної взаємозалежності та відстані сполучення автомобільними дорогами (а іноді й поромними переправами) (EIDI*D) у тисячах кілометрів згідно з Google (n.d.), як у випадку Албанії, та за подібними пошуковими запитами щодо відстані між Києвом та іншими столицями країн Європи. Для довідки також наведено частку людей у країнах-членах ЄС, які підтримують вступ України до ЄС (AccEU), взяту з Statista (2024).

Після розрахунку індексів усі економіки партнерів класифікуються відповідно до EIDI та EAI на 9 двовимірних категорій. Порогові рівні між низькими, середніми та високими значеннями розраховуються як середнє значення $\pm 0,5$ стандартного відхилення (після виключення Кіпру як статистичного викиду), тобто 1,25 та 3,41 для взаємозалежності та -1,3 і 2,88 для асиметрії. Нарешті, проводиться кореляційний аналіз між основними показниками. Його стійкість оцінюється шляхом виключення викиду.

Результати дослідження

Найважливішими торговельними партнерами (у Європі) для України є Німеччина, Польща та Туреччина, які разом забезпечують міжнародну торгів-

влю (двосторонній експорт + імпорт) еквівалентну 23% ВВП України (табл. 1). Найважливішими фінансовими партнерами є Кіпр, Нідерланди та Велика Британія, двосторонні активи та зобов'язання щодо яких приблизно еквівалентні 40% ВВП України. Найважливішими донорами міжнародної допомоги Україні є Німеччина та Велика Британія, щорічні асигнування на допомогу яких еквівалентні 9% ВВП України. Найпопулярнішими місцями для українських емігрантів є Німеччина, Польща та Чехія, які разом прийняли приблизно 8% населення України. Таким чином, простежується найвища загальна інтенсивність двосторонніх економічних відносин України з Німеччиною, Польщею, Кіпром, Нідерландами, Великою Британією та Францією (табл. 2), що в переважно пояснюється великим розміром цих економік, а також роллю фінансового посередника (зокрема у випадку Кіпру). Такі глибокі зв'язки підкреслюють стратегічний імператив для України підтримувати міцні відносини з цими партнерами.

Таблиця 1

Інтенсивність двосторонніх економічних відносин між Україною та іншими європейськими економіками за типами відносин, %

Економіки-партнери	T/Gua	F/Gua	A/Gua	M/Pua	T/Gpe	F/Gpe	A/Gpe	M/Ppe
Албанія	0,04	0,00	0,00	0,00	0,31	0,01	0,00	0,00
Австрія	1,23	2,51	0,40	0,26	0,44	0,89	0,14	1,09
Бельгія	1,15	0,23	0,91	0,22	0,33	0,07	0,26	0,70
Боснія і Герцеговина	0,03	0,00	0,00	0,00	0,22	0,00	0,00	0,00
Болгарія	1,26	0,26	0,10	0,16	2,12	0,44	0,18	0,95
Хорватія	0,17	0,06	0,12	0,07	0,36	0,12	0,24	0,66
Кіпр	0,52	27,15	0,02	0,01	2,65	137,60	0,10	0,35
Чехія	2,76	0,28	0,29	1,36	1,51	0,15	0,16	4,73
Данія	0,72	0,48	1,79	0,11	0,32	0,22	0,81	0,73
Естонія	0,37	0,71	0,17	0,07	1,61	3,14	0,73	1,79
Фінляндія	0,21	0,08	0,70	0,17	0,14	0,05	0,45	1,13
Франція	1,41	3,51	3,18	0,26	0,09	0,21	0,19	0,14
Грузія	0,20	0,07	0,00	0,03	1,10	0,38	0,00	0,33
Німеччина	7,28	4,21	6,18	3,74	0,30	0,17	0,25	1,70
Греція	0,95	0,03	0,18	0,06	0,71	0,02	0,13	0,20
Угорщина	2,96	0,63	0,16	0,22	2,54	0,54	0,13	0,88
Ісландія	0,02	0,00	0,01	0,00	0,10	0,00	0,06	0,17
Ірландія	0,78	0,85	0,33	0,33	0,25	0,27	0,10	2,32
Італія	2,50	0,39	1,86	1,05	0,20	0,03	0,15	0,67
Косово	0,01	0,00	0,00	0,00	0,25	0,03	0,00	0,00
Латвія	0,40	0,21	0,12	0,08	1,73	0,92	0,54	1,59
Ліхтенштейн	0,00	0,03	0,00	0,00	0,08	0,84	0,00	0,16
Литва	1,20	0,15	0,25	0,12	2,68	0,34	0,57	1,52
Люксембург	0,09	2,04	0,09	0,00	0,19	4,18	0,18	0,25
Мальта	0,19	0,66	0,01	0,00	1,41	5,02	0,11	0,27
Молдова	0,64	0,02	0,00	0,38	6,68	0,24	0,00	4,73

Економіки-партнери	T/Gua	F/Gua	A/Gua	M/Pua	T/Gpe	F/Gpe	A/Gpe	M/Ppe
Чорногорія	0,06	0,03	0,00	0,06	1,39	0,79	0,00	3,52
Нідерланди	2,46	8,47	1,94	0,32	0,39	1,33	0,30	0,67
Північна Македонія	0,06	0,00	0,00	0,05	0,70	0,03	0,00	1,05
Норвегія	0,47	0,01	1,07	0,19	0,18	0,01	0,41	1,28
Польща	12,47	0,74	1,43	2,91	2,59	0,15	0,30	2,94
Португалія	0,25	0,04	0,25	0,16	0,15	0,03	0,15	0,56
Румунія	2,04	0,08	0,33	0,48	1,01	0,04	0,16	0,96
Сербія	0,26	0,02	0,00	0,03	0,55	0,04	0,00	0,16
Словаччина	1,70	0,11	0,19	0,32	2,30	0,15	0,26	2,24
Словенія	0,46	0,05	0,06	0,01	1,19	0,13	0,15	0,15
Іспанія	1,64	0,22	1,24	0,58	0,18	0,02	0,14	0,45
Швеція	0,48	0,58	1,61	0,12	0,15	0,18	0,51	0,43
Швейцарія	0,93	3,15	0,16	0,21	0,18	0,62	0,03	0,90
Туреччина	3,20	0,42	0,01	0,19	0,45	0,06	0,00	0,08
Велика Британія	1,59	6,46	2,79	0,72	0,08	0,33	0,14	0,40

Примітка: Т = двостороння торгівля; F = фінансові зв'язки; А = міжнародна допомога; М = міграція; Gua = ВВП України; Gpe = ВВП країни-партнера; Pua = населення України; Ppe = населення країни-партнера (у випадку міграції). Показники Т, F та А виражені відносно Gua або Gpe; показник М виражений відносно Pua або Ppe.

Джерело: побудовано авторами на основі розрахунків за даними Bank for International Settlements (n.d.), European Commission (2025), Eurostat (2026a; 2026b; 2026c; 2026d), International Monetary Fund (2025a; 2025b), Національний банк України (n.d.), Міністерство фінансів України (n.d.), United Nations Department of Economic and Social Affairs (2024), Statista (2025), Держстат (n.d.), United Nations (n.d.), World Bank (n.d.).

З погляду країн-партнерів, то найбільш залежними від торгівлі з Україною є Молдова (7% її ВВП), а також Литва, Кіпр, Польща, Угорщина, Словаччина та Болгарія (2,5-3% ВВП) через їхню географічну близькість або розмір (табл. 1). Як фінансовий посередник, Кіпр виявився дуже залежним від України фінансово (з двосторонніми активами та зобов'язаннями >100% її ВВП), що робить його статистичним викидом. Три інші малі економіки також помітно залежні: Мальта, Люксембург та Естонія (3-5% їхнього ВВП). Найбільшими відносними донорами міжнародної допомоги Україні є Данія, Естонія, Литва, Латвія та Швеція (0,5–0,8% їхнього ВВП). Вони є державами Балтійського регіону, переважно невеликими країнами, часто сусідами Росії, які зважають на безпечові ризики. Найбільший імміграційний внесок зробили українці до Молдови, Чехії, Чорногорії, Польщі, Ірландії та Словаччини переважно через географічну близькість та схожі (слов'янські) мови або, принаймні, відносно невелику чисельність населення в деяких випадках в економіках-реципієнтах. Це свідчить про неоднорідний характер взаємозалежності в різних вимірах економічних відносин. Загалом, більша інтенсивність економічних відносин з Україною простежується у Кіпру, Молдови, Естонії, Польщі, Литви, Мальти, Чехії. Отже, вони є найбільш об'єктивно зацікавленими партнерами у сприятливі економічній ситуації в Україні (табл. 2).

Таблиця 2

Сукупні показники економічних відносин між Україною та іншими європейськими економіками

Економіки-партнери	Elua	Elpe	EIDI	EIDI*D	EAI	AccEU
Албанія	0,04	0,31	0,18	0,35	-0,27	
Австрія	3,02	1,57	2,30	3,06	1,44	45
Бельгія	2,28	0,97	1,63	3,38	1,32	62
Боснія і Герцеговина	0,03	0,22	0,13	0,20	-0,18	
Болгарія	1,58	2,99	2,29	3,28	-1,41	50
Хорватія	0,35	0,98	0,67	0,99	-0,63	76
Кіпр	14,12	71,72	42,92	111,43	-57,60	64
Чехія	3,87	4,11	3,99	5,38	-0,25	44
Данія	2,81	1,60	2,21	4,34	1,21	76
Естонія	0,92	4,81	2,86	4,37	-3,89	80
Фінляндія	1,03	1,17	1,10	2,20	-0,14	85
Франція	6,48	0,46	3,47	8,24	6,02	56
Грузія	0,25	1,46	0,85	2,77	-1,21	
Німеччина	17,43	1,48	9,45	12,80	15,95	52
Греція	1,17	0,95	1,06	2,37	0,22	57
Угорщина	3,55	3,38	3,46	3,89	0,17	41
Ісландія	0,03	0,25	0,14	0,63	-0,22	
Ірландія	1,71	1,64	1,67	5,04	0,06	71
Італія	5,07	0,70	2,89	6,81	4,37	68
Косово	0,02	0,27	0,14	0,25	-0,25	
Латвія	0,67	3,53	2,10	2,75	-2,86	68
Ліхтенштейн	0,02	0,58	0,30	0,60	-0,56	
Литва	1,59	4,17	2,88	4,36	-2,58	80
Люксембург	1,20	2,58	1,89	3,93	-1,38	72
Мальта	0,53	4,16	2,35	7,93	-3,63	78
Молдова	0,84	9,17	5,00	2,98	-8,33	
Чорногорія	0,11	3,55	1,83	3,32	-3,44	
Нідерланди	8,80	1,69	5,24	10,36	7,11	64
Північна Македонія	0,09	1,24	0,67	1,15	-1,15	
Норвегія	1,64	1,23	1,43	3,17	0,41	
Польща	15,73	4,43	10,08	7,93	11,29	69
Португалія	0,59	0,59	0,59	2,44	0,00	84
Румунія	2,64	1,68	2,16	2,30	0,97	63
Сербія	0,28	0,65	0,47	0,63	-0,37	
Словаччина	2,11	3,75	2,93	3,58	-1,65	58
Словенія	0,54	1,48	1,01	1,63	-0,94	51
Іспанія	3,28	0,55	1,92	6,98	2,73	81
Швеція	2,44	0,96	1,70	3,28	1,48	79
Швейцарія	2,77	0,97	1,87	4,12	1,80	
Туреччина	3,52	0,52	2,02	4,03	3,00	
Велика Британія	7,97	0,59	4,28	10,37	7,38	

Примітка: Elua = інтенсивність двосторонніх економічних відносин для України; Elpe = інтенсивність двосторонніх економічних відносин для економіки партнера; EIDI = індекс економічної взаємозалежності; EAI = індекс економічної асиметрії; AccEU = частка людей у країнах-членах ЄС, які підтримують вступ України до ЄС; D = відстані сполучення автомобільними дорогами (а іноді й поромними переправами).

Джерело: побудовано авторами на основі розрахунків за даними Bank for International Settlements (n.d.), European Commission (2025), Eurostat (2026a; 2026b; 2026c; 2026d), International Monetary Fund (2025a; 2025b), Національний банк України (n.d.), Міністерство фінансів України (n.d.), United Nations Department of Economic and Social Affairs (2024), Statista (2025), Держстат (n.d.), United Nations (n.d.), World Bank (n.d.).

Найбільша загальна економічна взаємозалежність спостерігається у випадку Кіпру, Польщі, Німеччини, Нідерландів, Молдови, Великої Британії, Чехії, Франції, Угорщини (у порядку спадання). Скоригований індекс економічної взаємозалежності за відстанню є найбільшим для Кіпру, Німеччини, Великої Британії, Нідерландів, Франції, Польщі, Мальти, Іспанії та Італії.

Однак така висока взаємозалежність може бути як у випадку справжньої взаємної збалансованої залежності, так і асиметричної залежності (табл. 3). Найбільша група економік-партнерів має збалансовану, але незначну взаємозалежність з Україною (наприклад, Португалія та Боснія і Герцеговина). Помірна взаємозалежність передбачає більшу різноманітність за типом залежності (економічна залежність України від Італії та Туреччини, збалансована взаємозалежність, наприклад, з Ірландією, та залежність, наприклад, Естонії від України). У групах з високою взаємозалежністю простежується значна залежність України від великих європейських економік, збалансовані відносини з Чехією та Угорщиною, а також залежність Кіпру та Молдови від України. Отже, основна гіпотеза дослідження щодо асиметричного характеру економічної взаємозалежності також значною мірою підтверджується доказами.

Таблиця 3

Класифікація європейських економік-партнерів за величиною та типом взаємозалежності з Україною

Асиметрія	Взаємозалежність		
	Мін	Середня	Макс
Більша залежність від партнера		Італія, Туреччина	Франція, Німеччина, Нідерланди, Польща, Велика Британія
Збалансована	Албанія, Боснія і Герцеговина, Хорватія, Фінляндія, Грузія, Греція, Ісландія, Косово, Ліхтенштейн, Північна Македонія, Португалія, Сербія, Словенія	Австрія, Бельгія, Данія, Ірландія, Норвегія, Румунія, Іспанія, Швеція, Швейцарія	Чехія, Угорщина
Більша залежність від України		Люксембург, Чорногорія, Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Мальта, Словаччина	Кіпр, Молдова

Джерело: побудовано авторами на основі розрахунків за даними Bank for International Settlements (n.d.), European Commission (2025), Eurostat (2026a; 2026b; 2026c; 2026d),

International Monetary Fund (2025a; 2025b), Національний банк України (n.d.), Міністерство фінансів України (n.d.), United Nations Department of Economic and Social Affairs (2024), Statista (2025), Держстат (n.d.), United Nations (n.d.), World Bank (n.d.).

Результати кореляційного аналізу (табл. 4) показують, що країни, населення яких більш схильно ставиться до вступу України до ЄС, також надають Україні більше допомоги відносно свого ВВП (кореляція 0,45, значуща при $p < 0,05$, вказує на явний ефект м'якої сили) та є більш віддаленими (0,49). Інші змінні суттєво не корелюють з часткою осіб у країнах-членах ЄС, які підтримують вступ України до ЄС.

Таблиця 4

Кореляційна матриця

	Gpe	Ppe	T/Gpe	F/Gpe	A/Gpe	M/Ppe	EIDI	EAI	D	AccEU
Gpe	1,00									
Ppe	0,89	1,00								
T/Gpe	-0,29	-0,22	1,00							
F/Gpe	-0,10	-0,11	0,22	1,00						
A/Gpe	0,02	-0,07	0,01	-0,07	1,00					
M/Ppe	-0,07	-0,09	0,62	-0,10	0,11	1,00				
EIDI	0,10	0,07	0,32	0,95	0,00	0,07	1,00			
EAI	0,42	0,40	-0,36	-0,91	0,09	0,02	-0,78	1,00		
D	0,07	0,03	-0,45	0,12	-0,18	-0,43	-0,02	-0,10	1,00	
AccEU	-0,18	-0,16	-0,26	-0,02	0,45	-0,22	-0,10	-0,05	0,49	1,00

Примітка: Gpe = ВВП країни-партнера; Ppe = населення країни-партнера; T/Gpe = співвідношення двосторонньої торгівлі до ВВП країни-партнера; F/Gpe = співвідношення фінансових зв'язків до ВВП країни-партнера; A/Gpe = співвідношення міжнародної допомоги до ВВП країни-партнера; M/Ppe = співвідношення міграції до населення країни-партнера; EIDI = індекс економічної взаємозалежності; EAI = індекс економічної асиметрії; AccEU = частка осіб у країнах-членах ЄС, які підтримують вступ України до ЄС; D = відстані сполучення автомобільними дорогами (а іноді й поромними переправами).

Джерело: побудовано авторами на основі розрахунків за даними Bank fo International Settlements (n.d.), European Commission (2025), Eurostat (2026a; 2026b; 2026c; 2026d), International Monetary Fund (2025a; 2025b), Національний банк України (n.d.), Міністерство фінансів України (n.d.), United Nations Department of Economic and Social Affairs (2024), Statista (2025), Держстат (n.d.), United Nations (n.d.), World Bank (n.d.).

Загальна економічна взаємозалежність негативно корелює з відстанню, що узгоджується з гравітаційною моделлю. Кореляція -0,38 є значущою, але лише якщо виключити Кіпр. Ця країна традиційно відігравала роль фі-

нансового посередника та офшорного центру, що пояснює її гіпервзаємозалежність з Україною саме через компонент фінансових зв'язків (прямі іноземні інвестиції та приватні позики, переважно у формі вимог до України) та вплинуло на коефіцієнти кореляції Пірсона.

Асиметрія економічних відносин (більша залежність України) позитивно корелює з ВВП (0,42 / без Кіпру 0,82) та чисельністю населення (0,40 / 0,75) партнерів. Інтенсивність торгівлі та міграції (розраховані відносно ВВП партнера) позитивно корелюють одна з іншою (0,62) та негативно з відстанню (-0,45 та -0,43 відповідно). Фінансові зв'язки та міжнародна допомога суттєво не пов'язані з відстанню та інтенсивністю торговельних і фінансових зв'язків. Але скориговані на відстань ($\times D$) торговельні та фінансові зв'язки корелюють між собою (0,59 / 0,38).

Обговорення

Наукова новизна дослідження полягає у створенні комплексного індексу взаємозалежності та класифікації європейських країн за рівнем та асиметрією економічних відносин з Україною в умовах сучасних безпекових викликів.

Як і індекс Korganashvili (2016), запропонований індекс також охоплює чотири форми двосторонніх міжнародних економічних відносин, але нормалізує їх відносно ВВП кожної країни. Порівняно з Oneal (2003) та Blanchard & Ripsman (1996), він виходить за рамки урахування лише міжнародної торгівлі. Водночас Blanchard & Ripsman (1996) приділяють більше уваги продуктової структурі залежності від міжнародної торгівлі. Коваріаційний підхід Conley & Ligon (2002) вимірює сукупну взаємозалежність між бізнес-циклами, що ближче до підходу «чорної скриньки» (за винятком врахування транспортних витрат), тоді як у цьому дослідженні торговельні, фінансові та міграційні канали взаємозалежності відображені у відкритому вигляді.

Дотримуючись теоретичних поглядів Keohane & Nye (1977), ця робота емпірично визначає діапазон європейських країн з найвищим рівнем взаємозалежності з Україною, що сприяє подальшій економічній співпраці та мінімізує причини для політичних конфліктів. Запропонований індекс економічної асиметрії визначив групу країн, від яких Україна асиметрично залежить, створюючи вразливості за гірших геополітичних сценаріїв, згідно з теоретичною перспективою у Hirschman (1980). За викликів війни між Росією та Україною асиметричні відносини не слід розглядати лише негативно. Як і у Shkurovadska et al. (2023), асиметрія також інтерпретується з погляду отримання важливих стратегічних ресурсів та підтримки від більших європейських держав. Є також менші країни в Європі, які вразливі до ризиків в Україні, зокрема через військовий конфлікт, що відповідає рамках Korovkin & Makarin (2022) та Laber et al. (2023).

У статті використано сучасні комплексні статистичні дані для емпіричного оцінювання взаємозалежності та її природи, а також пропонуються методологічні інновації (поправка на розмір обох країн-партнерів та відстань, двовимірна схема класифікації країн та кореляційний аналіз вимірів економічної взаємозалежності, відстані та готовності прийняти Україну як нову державу-члена ЄС).

Дослідження має деякі обмеження, зокрема різні часові періоди для окремих міжнародних економічних показників у 2024–2025 роках (що розмиває точність рейтингу в часі від 1-річного до 2-річного періоду), неточну оцінку фінансових відносин та фактичної чисельності населення України, складність зважування кумулятивних індикаторів та змінних потоків з урахуванням наявності даних та теоретичних обмежень, обговорених у розділі «Методологія». Галузевий розподіл взаємозалежності також виходить за межі цього дослідження, на відміну від важливості окремих галузей економіки України на європейських ринках у Lewicka et al. (2025). Натомість наш підхід ґрунтується на сукупних міжнародних економічних показниках. Результати кореляційного аналізу чутливі до статистичного викиду (Кіпр).

Майбутні дослідження повинні зосередитися на динамічній еволюції економічної взаємозалежності шляхом розрахунку EIDI у довоєнний, воєнний та повоєнний періоди для відображення структурних трансформацій в економічних відносинах між Україною та ЄС. Запропонована методологічна основа та формули також можуть бути використані для оцінювання взаємозалежності між іншими країнами як у Європі, так і в усьому світі.

Впровадження результатів дослідження

Практичне значення результатів полягає в поглибленні розуміння структури економічної взаємодії України з рештою Європи та визначенні стратегічних пріоритетів у процесі європейської інтеграції. Такий підхід дозволяє дослідникам і політикам краще визначити стратегічні партнерства, переговорну силу та стимули для двосторонньої співпраці.

Висновки

У статті вивчається рівень та структура економічної взаємозалежності між Україною та 41 європейською країною-партнером, інституційно пов'язаними з Європейським Союзом, протягом періоду 2024–2025 рр. У дослідженні представлено новий та комплексний методологічний підхід шляхом розробки інтегрального Індексу економічної взаємозалежності (EIDI), який охоплює чотири ключові виміри двосторонніх відносин: торгівлю, фінансові зв'язки, міжнародну допомогу та міграцію. Така методика дає змогу перейти від фрагментарних оцінок до цілісної виміру міждержавної економічної взаємодії.

Особливо велика економічна взаємозалежність простежується між Україною та Кіпром, Польщею, Німеччиною, але Велика Британія є серед лідерів після корекції на відстань. Україна має відносно збалансовану економічну взаємозалежність з 24 європейськими економіками (особливо Чехією та Угорщиною), вищу залежність від 7 великих економік (особливо Німеччини та Польщі), водночас 10 менших економік помірно або сильно залежать від України (особливо Кіпр). Німеччина є основним торговельним, міграційним партнером та донором допомоги для України, а Кіпр є основним фінансовим партнером. Відносно ВВП або населення партнера, Україна має найбільш інтенсивні торговельні та міграційні відносини з Молдовою, фінансові зв'язки з Кіпром та допомогу від Данії. Інтенсивність торговельних, фінансових та міграційних відносин позитивно корелюють між собою, а інтенсивність потоків допомоги – ні. Проте лише остання (серед економічних зв'язків) разом з відстанню позитивно пов'язані зі схильним ставленням населення щодо вступу України до ЄС. Відстань є бар'єром для торговельних та міграційних зв'язків, на відміну від фінансових відносин та міжнародної допомоги.

Список використаної літератури

- Держстат. (n.d.). *Зовнішньоекономічна діяльність* [Data set]. Отримано 6 березня, 2026, з <https://stat.gov.ua/uk/topics/zovnishnoekonomichna-diyalnist>
- Міністерство фінансів України. (n.d.). *Державний борг та гарантований державою борг*. Отримано 6 березня, 2026, з <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>
- Національний банк України. (n.d.). *Статистика зовнішнього сектору*. Отримано 6 березня, 2026, з <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
- Сохацький, О. (2024). Економічні наслідки російсько-української війни для європейської безпеки. *Вісник Економіки*, (4), 137–154. <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.04.137>
- Шнирков, О., & Чугаєв, О. (2023). Економічна інтеграція України до ЄС в умовах російсько-Української війни. *Журнал європейської економіки*, 22(1), 48–69. <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1637>
- Baldwin, R. E., & Evenett, S. J. (Eds.). (2020). *COVID-19 and trade policy: Why turning inward won't work*. CEPR Press. https://cepr.org/system/files/publication-files/60044-covid_19_and_trade_policy_why_turning_inward_won_t_work.pdf
- Bank for International Settlements. (n.d.). *Locational banking statistics – Data (BIS WS_LBS_D_PUB 1.0)* [Data set]. Retrieved March 6, 2026, from <https://data.bis.org/topics/LBS/data>
- Bertelsmann Stiftung, Vienna Institute for International Economic Studies, & European Centre for International Political Economy. (2025). *The Geoeconomic Interconnectivity Index: Measuring the EU's economic ties*

- with its neighbours against those of the US, China and Russia (2010–2023)*. <https://doi.org/10.11586/2025045>
- Blanchard, J.-M. F., & Ripsman, N. M. (1996). Measuring economic interdependence: A geopolitical perspective. *Geopolitics and International Boundaries*, 1(3), 225–246. <https://doi.org/10.1080/13629379608407567>
- Brander, J. A., & Spencer, B. J. (1985). Export subsidies and international market share rivalry. *Journal of International Economics*, 18(1–2), 83–100. [https://doi.org/10.1016/0022-1996\(85\)90006-6](https://doi.org/10.1016/0022-1996(85)90006-6)
- Conley, T. G., & Ligon, E. (2002). Economic distance and cross-country spillovers. *Journal of Economic Growth*, 7, 157–187. <https://doi.org/10.1023/A:1015676113101>
- Copeland, D. C. (1996). Economic interdependence and war: A theory of trade expectations. *International Security*, 20(4), 5–41. <https://www.jstor.org/stable/2539041>
- Djankov, S., & Blinov, O. (2022, November 17). Ukraine's wages and job loss trends during the war [VoxEU column]. *VoxEU.org*. <https://cepr.org/voxeu/columns/ukraines-wages-and-job-loss-trends-during-war>
- European Commission, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, Arjona, R., Di-Comite, F., & Pasimeni, P. (2023). *Implications of the Russian invasion of Ukraine for the European economy* (Economics Brief No. 2). Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2873/680179>
- European Commission. (2025, September 25). *EU spending and revenue – Data 2000-2024*. https://commission.europa.eu/document/download/45d0623a-529e-44d2-aae4-2ca9bac87ec3_en?filename=eu_budget_spending_and_revenue_2000-2023.xlsx
- Eurostat. (2026a). *Gross domestic product (GDP) and main components (output, expenditure and income)* [Data set]. Retrieved March 6, 2026, from [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_gdp\\$defaultview/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_gdp$defaultview/default/table?lang=en)
- Eurostat. (2026b). *International trade of EU and non-EU countries since 2002 by SITC* [Data set]. Retrieved February 13, 2026, from https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ds-059331__custom_20405566/default/table
- Eurostat. (2026c). *Population and employment – National accounts – Annual data* [Data set]. Retrieved March 6, 2026, from https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/NAMA_10_PE
- Eurostat. (2026d). *Total services, detailed geographical breakdown by EU Member States (since 2010) (BPM6)* [Data set]. Retrieved January 13, 2026, from https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_its6_tot__custom_20405065/default/table

- Farrell, H., & Newman, A. L. (2019). Weaponized interdependence: How global economic networks shape state coercion. *International Security*, 44(1), 42–79. https://doi.org/10.1162/isec_a_00351
- Gilpin, R. (2001). *Global political economy: Understanding the international economic order*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvcvcm.4j53>
- Google Maps. (n.d.). *[Directions for driving from Kyiv, Ukraine, to Tiranë, Albania]*. Retrieved March 7, 2026, from <https://tinyurl.com/ys699tsn>
- Hari P., S. (2023). Economic interdependence and realistic interests: A review of the Russia–Ukraine conflict. *Strategic Analysis*, 47(3), 295–301. <https://doi.org/10.1080/09700161.2023.2247745>
- Hirschman, A. O. (1980). *National power and the structure of foreign trade*. University of California Press.
- International Monetary Fund. (2025a). *Direct investment positions by counterpart economy (formerly CDIS)* [Data set]. Retrieved December 10, 2025, from <https://data.imf.org/en/datasets/IMF.STA:DIP>
- International Monetary Fund. (2025b). *Portfolio investment positions by counterpart country (formerly CPIS)* [Data set]. Retrieved September 17, 2025, from <https://data.imf.org/en/datasets/IMF.STA:PIP>
- International Monetary Fund. (2026). *Exchange rates* [Data set]. Retrieved March 6, 2026, from [https://data.imf.org/en/Data-Explorer?datasetUrn=IMF.STA:ER\(4.0.1\)](https://data.imf.org/en/Data-Explorer?datasetUrn=IMF.STA:ER(4.0.1))
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (1977). *Power and interdependence: World politics in transition*. Little, Brown.
- Korganashvili, L. (2016). Measurement of economic development and interdependence of countries. *European Journal of Multidisciplinary Studies*, 1(5), 59–61. <https://doi.org/10.26417/ejms.v2i1.p59-61>
- Korovkin, V., & Makarin, A. (2022, November 2). *Production networks and war: Evidence from Ukraine*. SSRN. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3969161>
- Krasner, S. D. (1978). *Defending the national interest: Raw materials investments and U.S. foreign policy*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv15r5858>
- Laber, M., Klimek, P., Bruckner, M., Yang, L., & Thurner, S. (2023). Shock propagation from the Russia–Ukraine conflict on international multilayer food production network determines global food availability. *Nature Food*, 4, 508–517. <https://doi.org/10.1038/s43016-023-00771-4>
- Lewicka, E. D., Burkowicz, A., Babii, K., Riumina, D., Szlugaj, J., Kamyk, J., & Gałaś, A. (2025). The impact of the war in Ukraine on the supply of selected raw materials to Poland and the European Union. *Gospodarka Surowcami Mineralnymi – Mineral Resources Management*, 41(3), 5–43. <https://doi.org/10.24425/gsm.2025.155341>

- Oneal, J. R. (2003). Measuring interdependence and its pacific benefits: A reply to Gartzke & Li. *Journal of Peace Research*, 40(6), 721–725. <https://doi.org/10.1177/00223433030406007>
- Pourshahabi, S., Shuttters, S. T., & Muneeppeerakul, R. (2024). Quantifying economic vulnerabilities induced by interdependent networks. *PLoS ONE*, 19(7), Article e0306893. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0306893>
- Shkuropadska, D., Lebedeva, L., & Ozhelevskaya, T. (2023). Resilience of the EU and Ukraine economies in the conditions of Russian aggression. *Ius-Modernum*, 130(5), 66–82. [https://doi.org/10.31617/3.2023\(130\)05](https://doi.org/10.31617/3.2023(130)05)
- Statista. (2024, April). *Sind Sie für oder gegen einen Beitritt der Ukraine zur Europäischen Union? (Anteil der Befürwortenden)* [Are you for or against Ukraine joining the European Union? (Percentage of supporters)] [Data set]. Отримано 6 березня, 2026, з <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1466992/umfrage/eu-umfrage-aufnahme-der-ukraine-in-die-eu/>
- Statista. (2025, December). *Bilateral aid allocations to Ukraine between January 24, 2022 and October 31, 2025, by donor and type (in billion euros)* [Data set]. Отримано 6 березня, 2026, з <https://www.statista.com/statistics/1303432/total-bilateral-aid-to-ukraine/>
- Taran, S. (2023, August 21). *EU-Ukraine wartime trade: Overcoming difficulties, forging a European path* (Discussion Paper). European Policy Centre. https://epc-web-s3.s3.amazonaws.com/content/PDF/2023/EU_Ukraine_wartime_trade_DP_Svitlana_Taran.pdf
- United Nations Department of Economic and Social Affairs. (2024). *Emigrants from Ukraine: Where did they move to?* [Data set]. Our World in Data. Retrieved Отримано 6 березня, 2026, з <https://ourworldindata.org/migration#explore-data-on-migration-refugees-and-asylum-seeker>
- United Nations. (n.d.). *UN population division data portal: Interactive access to global demographic indicators* [Interactive database]. Отримано 6 березня, 2026, з <https://population.un.org/dataportal/home>
- World Bank. (n.d.). *World development indicators* [Interactive database]. Отримано 24 лютого, 2026, з <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>
- Zhang, B., & Nadyrov, S. (2024). Impact of the Russian-Ukrainian war on the European economy. *International Journal of Environmental Studies*, 81(1), 42–62. <https://doi.org/10.1080/00207233.2024.2325223>

Отримано: 23 березня 2026 р.

Рецензовано: 29 травня 2026 р.

Рекомендовано до друку: 8 червня 2026 р.